

НОВИ СЛАД

ПОТПУНО НЕЗАВИСАН ОРГАН ЈАВНОГ МИШЉЕЊА — ИЗЛАЗИ СВАКЕ СУБОТЕ

ГОДИНА V.

НОВИ САД, 7 јануара 1928.

БРОЈ 1. и 2.

РОЂЕЊЕ ХРИСТА

на земљи уздрмало је из дубина душе свих верних и неверних; јер се родио Цар над царевима, давно очекивани Месија, Спаситељ света.

Искра правде, поштења и истине нашла је свој удар у лицу Богочовека. Сва мудрост човека прехришћанског, достигла беше врхунац свој баш у то доба, али упоредо са њом затрована је била до дна злоном душом његова. И зато су све очи упрте горе у Небо, не би ли се оно смиловало и послало Спаса грешном роду људском.

И док Август, код царског престола, на меки душеци броји душе као цинцар паре, да их сврста у дебеле књижурине архиве своје, не спасења њихова ради, него да покаже своју царску славу и моћ, дотле у непосредној близини његовој, на тврдим даскама чобанских јасала, на нешто сламе, Богомајка даје земни живот једној души, за којом векови чезну. Најдостојнија од жена, рађа најсветлије Сунце Правде, који ће не по августовској схеми инвентарисати људе, него по Божјој лествици: ђна праведне и неправедне, на добре и зле, на пшеницу и кукољ.

Свако рађање крепи човека надом на нешто боље, лепше, племенитије.

И кад после вечерњег сумрака помоли своје меланхоличне очи бледи месец.

И кад после мркле ноћи пројави жарко лице своје сјајно сунце.

И кад после дуге зиме, на-

смеје се на нас први дах пролећа.

И кад мајка доноси на свет невинашце мало.

А колико је тек величанствено рађање Бога у човечјем телу?!

Небо и земља данас нека се весели, анђели и људи духовно нека ликују, јер се Бог у телу јавио!

А шта да ти принесемо Боже на дар ми грешници, јер си ради нас сишао на земљу? Јер свака ствар, свако биће, које си Ти створио приноси Ти хвалу: анђели песму, небеса звезду, мудраци дарове, пастири чудо, земља пећину пустиња јасле.

Данас ће да се проспе слама у домовима нашим и да замирише тамјаном и измирном одаје наше и да се зажди свећа божићна.

А да ли ће из многих ветропирастих глава истрести сламу?

И да ли ће из многих покварених душа исцедити чај и нечистоту?

И да ли ће из многих мрачних типова разагнати таму?

И да ли ће из многих душа нестати себичности?

Да ли ће у људским срцима заблистати осећај правде и општег братства?

Да ли ће људи моћи одговорити на тешко питање: колико је тешко бити данас човек.

И да ли ће чути глас анђела: *Слава Богу на висини, а на земљи међу људима мир и добра воља.*

Ст. Поповић.

РОЂЕЊЕ БОГОЧОВЕКА.

Данас се, додуше, поздрављамо са: „Христос се роди!“ а истим немаром и отпоздрављамо: „Ваистину роди!“ Истина, то чујете од сваког стотинитог православног хришћанина, јер данашњи нараштај није у стању да схвати радосни и историјски значај: рођење Божјег Сина.

Велика је заблуда данашњег човечанства кад оно сматра да Христос, својим рођењем и животом, па и смрћу, није ништа велико створио. Додуше, иако се родио Богочовек, зато и данас народи уништавају један другог незнајући ни сами зашто и ради чега, али је Син Божји ипак уверио народе да је ропство једна неморална установа, и да сваки народ има права на слободан живот и развитак. Зато се Он родио, да то свету објасни! Он је такове прилике затекао на Земљи које су Му помагале на Његовом успешном раду на очиглед хиљада и хиљада људи, и, Он је назирао славу своју у потоњим поколењима, али за којом ни мало није жудео. Нама су позната Његова исцелења, поуке и жигосање терора над потлаченима, шибане људских мана, сви су ти успеси давали Христу енергије и подстрека духа на истрајност у борби противу мрака и тираније јудејских старешина и првака. Он ће у својим проповедима о неизмерној љубави према ближњима и уздизању Богу, показати несасушиву количину хероизма. Његова појава међу потиштенима, међу жеднима науке и љубави, синула је као сунце и светли непрекидно и интензивно, а не само за тренутак као облак кад накупи у себи електрицитета па га избаци и после опет ишчезне.

Христос је са својом слободном снагом, коју је добивао из руке Оца и Творца неба и земље, мудро лечио труло друштво о чему су се могли уверити сви савременици Његови. Мудрост је то од Њега кад је могао увидети шта треба времену; храбар је Он био, јер је водио народ по правом путу, те је зато и добио име Спаситељ света. Родио се да ствара

живот баш по својој узвишеној науци: будио људе из мртвила, изводио их је из блата тадањег живота, за који није слутио да ће исти такав бити и после Њега; позивао људе да се врате Њубави, Доброти и Истини, јер је Он имао снаге за то и познавао сам пут којим треба к тим в. линама корачати. Иначе, људи живе да једу, а да би, опет, могли добро јести, треба да чине читав кијамет подлости и подвала, одвратности и понижавања свога достојанства; рађају, додуше, и децу, али не настојавају да од њих направе боље људе од себе, него би се пре могло рећи, да само повећавају број себи равних. Према томе, родитељи ће имати баш онакву децу, какву заслужују

Људи данас већ не воле велике људе, не могу да схвате да би и сами били нешто више, кад би одавали поштовање ономе који је одиста изнад њих. Како данас ствар стоји, у људима ће се постепено угушити она племенита лојалност и обожавање знаменитих личности.

Ред би био, да се на дан рођења Богочовека потсете на своје хришћанске дужности сви они који се радо називају „хришћанима“. Јер немојмо заборавити да данашњи Велики Празник символ заповести људма.

Покајте се над јаслима Новорођенчета, који се зато родио, да помогне људском роду! Ви сте фарисеји, јер данашња ваша вера је без вере, испуњена ништавилом церемонијама, а није ово Хришћанство што га ви исповедате лажним изразима свога лица и уздисајима душе своје, незнатним милодарима, романтичним саучешћем, и т. д. Не, никако не! Зар је то братска љубав што разједињује, завађа браћу?! То је права љуска без језгре. На све је стране хипокризија, охолост и притворство, лаж и клевете, цинизам и бестијалност, раскош и разврат. На сваком кораку и у сваком људском чину видите да је себичност човечји — највећи бог и најнеодољивији мамон, бог зала, који од човека прави звер. Авај! Ту не помажу ни школа, ни штампа, ни поштена реч!

О, људи, како сте слаби па не можете да схватите дубину праве вере, премда би за вас то прави спас био, кад бисте знали како треба да се отресете бедних животних брига, па да служите вољом и правдом правим Христовим идеалима, које је својим рођењем на свет донео Богочовек!

Ето, то је, браћо моја, значај и језгро рођења Сина Божјег. Тај божанствени чин треба за нас да значи покајање, праштање, препорођај наше душе, тврда завера, да ћемо бољим и светлијим стазама, од данас, поћи. Јер, шта је управо циљ рођењу Богочовека и живота Његовог овде на земљи? — Њубав! Она нас упућује на бољи међусобни живот, а бојкотије охолост и подмуклост. Али не значи само данас за нас овај празник радости сећање на рођење Божанства, но оно нас сваки дан опомиње да се препородимо из зла, из лаж, пљачке и отимачине! Напослетку, рођење Христово значи да се на видуку земаљског живота родило једно ново херојство, које ће се огледати у борби за узвишене идеале, за поштење и честитост!

Нови Сад се опет обрुкао

Прославом стогодишњице Матице Српске хтело се је рећи о жртвама моралним и материјалним, које су свесно давале ради њезиног садашњег успеха и реномеа. Хтело се је, да се евоцира прошлост пуна страдања и спречавања благотворног рада Матице са стране владајућих и све перипетије, кроз које је Матица прошла.

Та прослава требала је да буде на високом нивоу, онака како то тражи њезина прошлост и рад. Требала је да буде народна. Покушаји за то били су. Дошли су представници из свих крајева наше простране државе, да увеличају ту прославу. Али поред свега тога није постигнут циљ, којем се је тежило. Организација и изведба прославе били су испод сваке критике.

Нешто што се највише мора пребацити приређивачком одбору јесте то, што су у свој рад

унели аустријске методе; пре- велика опрезност у погледу краљевске куће и одабирање публике при улазу на свечану академију.

Зашто се приређивачки одбор није побринуо, да грађанима Новог Сада испуни њихову жарку жељу, У небројеном и до сад невиђеном броју стајали су новосађани на цичи зими сатима, да виде свог љубљеног владара или којег другог члана Његовог Високог Дома. На ту њихову жељу одговорио је приређивачки одбор мизерно, допустивши да Његово Височанство Кнез Павле дође у затвореном аутомобилу. Друга једна кардинална и неразумљива грешка јесте та, да тога дана нису смели бити на улици Срби из Македоније. — Слободно је било свима да присуствују овој прослави само не људима, који су рођени и одрасли у границама предратне Србије, те који са поносом називају себе Србима. Ако је ово учињено са стране полиције, приређивачки одбор морао је за то знати и спречити ову увреду људима, који су од старина Срби, добри држављани и који много више добра желе и Краљевском Дому и самој нашој држави од оних, који су званично узели учешћа на овој прослави.

Напокон зашто оно одабирање публике и одела при улазу на свечану академију. Зар је поч. Краљ Петар Велики Ослободилац возећи се на воловским колима кроз непроходну Албанију тражио, да његова околина буде свечано обучена. Зар је Његов Син, наш витешки владар дао примера, да се при оваквим свечаностима уноси дух пропале аустрије. Не. То је било сувишно и штетно по прославу. То су знаци прошлости, која је за нас била црна, пуна тешких патњи и прегарања. Па зашто онда дозивати ту прошлост, у моменту када се слави победа над њом.

Заиста жалосно и неразумљиво.

БРАЋА ПРОКИЋ, НОВИ САД добили смо за наступајуће празнике праву српску шљивовицу препечену и клековачу као и остале српске специјалитете.

Новосадска Комора против корупције

На седници Коморе, којој је председавао г. Дака Поповић, нар. посланик, реферисали су о тешком положају војвођанске привреде г.г. др. Мирко Косић и др. Мирковић, секретари.

Скупштина је примила извештј о имовном стању Коморе, по коме је целокупан приход износио од 1-ог јануара 1927. до данас 874.840·92 дин., а расход 755 109 79 динара, дакле са суфицитом од 120.000 динара. Исто је тако одобрен и буџет за ову идућу годину, у коме је приход предвиђен у износу 1,040.000, а расход 1,037.000 динара. Према томе је Комора расход у новом буџету је смањила са 150.000 дин. према лањском, а то се могло извести само на тај начин што се свака ставка у расходу редуцирала на минимум. У рубрику расхода су уведене две позиције: 50.000 дин. је вотирано коморском суду, 6.000 дин. пак као припомоћ секретару тарифског одбора. За резервни фонд и од сада остаје 10 проц.

На крају пленарне седнице једногласно је донесена ова резолуција.

1. Новосадска Трговачка и Занатска Комора као заступник бачке и барањске трговине, индустрије и обрта из пленарне седнице моли Краљевску Владу и Народну Скупштину да убрза изгласање закона о непосредној порези и учини потребно расположење да исти што пре ступи у живот на целој територији наше државе, пошто досадашњи порезни систем у Војводини ће поткопати темељ војвођанских продуктивних економских снага.

2. Комора ова констатује и наглашава, да војвођанска пољопривреда има да подноси не само претерано високе и велике законске дације, но и друге сталне и осетне терете, дневнице, хонораре, поклоне ако жели да добије ову или ону званичну институцију. Постоји корупција, и она се манифестује у свакој форми, и неиздржљив терет значи за општу привреду.

Зато је решење чиновничког питања у погледу привредне кризе једно од неодложних услова.

3. Пленум Коморе умољава Краљевску Владу, а нарочито министра трговине и индустрије, да што пре поднесе Скупштини предлог о радњама, пошто данашњи неједнаки закон о занатлијству веће тешкоће ствара сваком поједином занатлији или помоћнику, који из једног краја наше државе дође у други крај, као и ономе који из иностранства дође.

4. Умољава се Краљевска Влада и Делегација која са стране Аустријске Републике преговара о трговинском уговору, да се том приликом у првом реду обезбеди извоз брашна у Аустрији и аграрни артиклови, па онда оне гране наше индустрије, које имају све нужне услове за развитак.

5. Овај пленум умољава министарство просвете, да повуче 4. тачку, 52. члана финансијског закона за 1928—29. буџетску годину, а која говори о укидању грађанских школа у Војводини, а нарочито новосадска мушка грађанска школа да се не укида. Ову су школу још пре 45 година основали новосадски трговци и за то време је она слала своје апсолвенте на разне занате и трговачке струке, или су одлазили у друге стручне школе, на техничке и трговачке, ради специјализирања одабране струке.

КРОЗ ЖИВОТ.....

На дну живота, где горчине плене
Космоса бића, без среће и вере
Пила си отров, страсна и без мере,
Не желећ' сама да Боље крене...

Ал' једног дана, кад ти душа клоне
И младост бујна престане да цвати,
Познаћеш судбу, што ће да те прати
Кроз пут Сазнања и Стварности боне,

На томе путу презреће ћеш срести
Чемер живота и бескрајну таму,
И вео незни покрићете саму
Безстрасти, славе, сломљену на цести
На Божић 1928.

Алија С. Коњхоџић.

Два света

Муслимани Босне и Херцеговине живили су до пре ослобођења једним примитивним животом. Напуштени од Срба и Хрвата и препуштени својим вођама, који су регрутовани од хоџа (попова) и аналфабета, широке муслиманске масе нису могле да достигну ниво културе, рецимо једног Србина или Хрвата. Неписменост и прирођени фатализам учинили су од ове масе једно мртво биће, које од себе не даје ни мало снаге и жеље за бољим животом, него препуштено судбини живи од данас до сутра.

Тек након пораста муслиманске интелигенције почело се је тражити лека томе злу. Појединци, који су покушавали, да свој народ препоруде, тражили су помоћи и потпоре код своје једнокрвне браће Срба и Хрвата. Али на жалост, они код њих нису наишли на разумевање. Верска нетрпељивост ископала је међу широким масама огроман јаз, тако да се је и варошка интелигенција повела за масом. Отуда код те интелигенције то неразумевanje и та верска нетолерантност. Тај први покушај није обезхрабрио те фанатике, али је прогрес тог покрета био донекле спречен.

Из године у годину, један по један прилазили су муслимански интелектуалци том покрету и са фанатизмом борили се за остварење тих идеала. Њихово је гесло било; просветити свој народ путем школе, од њега направити јаког економског фактора, национално га васпитати и из његове душе истерати све предрасуде створене вештачки и хиљадугодишњу традицију, која значи мрак и назадак.

Тек кад је неумрли Осман Ђикић један од оснивача и највећи поборник тог покрета повео ту борбу, јасно се видело, да су с тиме створена два света — два менталитета. На једној страни мрак и назадаштво, а на другој светлост и напредак.

До пре рата, као и за време истог нису се постигли бог зна какви успеси. Тек након ослобођења тај покрет узима широким димензијама и напредује тако, да је победа тих идеала неминовна.

Том успеху највише је придонео рат. Рат је муслиманску жену истерао из кавеза на улицу, да купује, да ради, да се брине о егзистенцији својој и свог детета, једном речју од ње је направио једног јавног радника, са свима његовим манама и врлинама. Он је у њојзи произвео такве психолошке и душевне промене, да је, и ако без интелигенције одмах опазила у каквом се подређеном положају налази, напрама својим сестрама, друге вере. Са том спознајом дошла је и жеља за еманципацијом, коју успешно и са пуно разумевања спроводи муслиманско ђачко потпорно друштво „Гајрет“. Данас имамо муслиманску жену као учитељицу, чиновницу, радницу, једног социјалног фактора о којем морамо водити рачуна.

И кад је изгледало, да ће се та еманципација извести без икаквих протеста и да се ти назадњачки обичаји и традиција повлаче, јавио се је један немио случај, који је истина усамљен и који неће моћи да спречи прогрес, којим муслиманска жена иде.

Наиме, пре неколико дана реиз-ел-улема госп. Чаушевић, верски поглавица босанско херцеговачких муслимана дао је сараднику „Политике“ изјаву, која иде у прилог еманципације муслиманске жене. Ту изјаву муслимани просвећени и ослобођени свих предрасуда примили су као награду за свој рад на томе пољу, а само неколико изнемоглих стараца, огрезлих у незнању и назадаштву дигли су свој глас против те изјаве и покушали да умање њезин историјски значај. Али су се преварили. Време ће преко њих прећи, а иза њих неће остати ни трупке успомена, јер муслимани иду упоредо са културом и духом времена, те им неће ни пасти на ум да размишљају о прошлости, која је значила духовно ропство.

Рекосмо, да постоје два света, али не за дуго. Овај назадњачки и фаталистички биће потиснут у позадину, да би овај други напреднији, културнији, социјално и економски имао шире поље рада и — живота.

А. Коњхоџић.

Странци поплавили Нови Сад

Услед тога, што велики трговци у подрумима на мало продају воће, наши пиљари су скоро онемогућени у пристојној препродаји својих артикула да тргују са воћем, јер велики трговци по тој истој цени продају воће и поврће, као и пиљарице. Сад нас извештавају да су страни трговци воћа чисто преплавили Нови Сад са својом робом.

Има их из Босне, Славоније, чак и из Аустрије долазе у Нови Сад велики трговци, који на вагоне лиферију робу у нашу државу, па без икакве дозволе продају воће, ораха и мароне у Новом Саду. Ови ни порезу, ни таксе не плаћају, нити порезу на трошарину, без обртнице су изнајмили подруме у Новом Саду и овде несметано продају поменуте артикулове.

Како смо дознали, спрема се депутација пиљара да иду великом капетану и Занатској Комори, да их узму у заштиту противу страних трговаца. Никако се не може толерирати да странци упропашћују наше пиљаре, који плаћају граду и порезу и место на пијаци, док илегално трговање без контроле слободно се и даље трпи.

Кога се ово тиче?

После оног снега и зиме почело се нагло топити — киша пада, а улице пуне воде и неотопљена снега. Исправне газде лепо почистише испред својих кућа а неки изнесоше из својег дворишта снег на улицу — да се топи. Тако и у Јадранској улици, ма да је узана, изнесен је снег из дворишта и бачен на улицу, па је чак и стаза њим покривена — те се следило да се не може обуда пролазити. Д-бро би било кад би „неко“ од званичних ово констатовао и наредио — да се бар са стазе снег-лед отклони, да се каква несрећа не догоди. Истом улицом многи пролазе, па није искључено, да неко настрада, а може се то предупредити. Биће да је тако и по другим улицама, те би дужност полиције била, да на ово припази и да нехатне газде опомене на ред.

Важност спорта.

Нико не може, данас, спорити важност спорта и његов утицај у међусобном односу народа и држава.

Нарочито после рата, спорт се, у западним државама и Америци, подигао на једну висину, на којој у историји још није био. На западу један велик спортски подвиг, једна спортска победа често много више користи доноси за популарисање народа и државе, него много дипломатских интрига, пропагандистичких конференција или пропаганде путем штампе. Натезање у спорту довело је, после рата, до бржег зближења између појединих народа. Често су Владе, када нису нашле други начин додира, организовале какoву спортску манифестацију на којој је испитано расположење масе према појединим народима.

И док је то тако на западу, код нас се, на жалост, још не схваћа права вредност спорта. Не схваћа се важност спорта у погледу физичког учвршћења и ојачања снаге народа. Не схваћа се могућност постизања већег интереса за нашу државу у иностранству путем спорта. Код нас се на спорт гледа као на неку некорисну забаву омладине, као на неку јурњаву, и траћење времена. Међутим, када надлежни једном истински схвате циљ спорта и то шта се све може путем спорта постићи, онда ће и наш народ и наша држава моћи из организованог спорта да црпе неизмерну корист. Узмимо неколико примера. 1926. год. када је у нашој спољној политици покушаван курс зближења према Бугарској, надлежни су затражили помоћ спортиста из Београда. И Београд је са пуно симпатија примио бугарске спортисте. Наши новосадски клубови „Војводина“, Н. А. К. и Макаби учинили су за пропаганду Новог Сада, а и за пропаганду државе, са својим турнејама и победама у Грчкој много више, него н. пр. привредне институције. У Грчкој су сва три наша клуба били дочекани као представници Новог Сада. Клицало се њима и

граду кога представљају. Хиљаде људи на грчким игралиштима преко ових клубова упознали су Нови Сад.

Ова два примера јасно нам доказују значај спорта.

У 1927. год новосадски су клубови, услед нераздевања и непомагања од стране надлежних прилично вегетирали. Ко познаје организацију и живот једнога клуба тај зна и то, да тај клуб може да ради и да се развија једино помоћу улога чланова (чланарине) и материјалне помоћи појединих мецена. Град Нови Сад са своје стране ништа није учинио и не чини да спортска друштва и спорт у опште помогне. Ми немамо у градском буџету субвенције за спортска друштва. Ми немамо градски стадион. Али зато имамо то, да су наша друштва граду дужна плаћати за закуп игралишта 3 дин. по кв. хв., исто онолико колико граду плаћају н. пр. дрвари.

У иностранству, поред државе, градови су они који највише материјално помажу спорт. Да не идемо далеко. У нашем суседству у Румунији општина Букурешт изградила је најлепши Стадион у Европи. У Мађарској Њиређхаза, Кечкемет, Печуј, Баја и много других градова и по становништву и по иметку много слабији од града Новог Сада, жртвују знатне своте за промицање спорта. Па када то могу да чине слабији градови у иностранству, зашто да град Нови Сад не би могао ма и незнатну своту да жртвује за помагање свих грана спорта.

Ми у Н. Саду имамо Соколско Друштво, имамо шест спортских клубова, имамо Данибус, Тенис Клуб Ахилес, и Скаутску Организацију. Колико је нами познато једино Соко има сталну помоћ. Чули смо, да је Данубиус једном приликом добио неку субвенцију, а није нам познато да су остала друштва од града добила помоћ. И док је држава све приредбе и забаве спортских друштава ослободила од плаћања таксе, дотле град Нови Сад убира градску таксу на један део приредби спортских друштава.

Сада када је изабрано ново Градско Представништво ми се

надамо, да ће међу новоизабраним градским представницима бити људи који ће хтети и знати узети у своје руке интересе спорта и учинити потребно, да **спортска друштва за закупе земљишта не плаћају закупнину, да им све приредбе буду ослобођене од градске таксе, да свако спортско друштво добије ма и најмању помоћ.** Ако Градско Представништво учини ово, осигураће екзистенцију спортским друштвима и омогућиће правилан развој спорта у свим његовим гранама. Ако то учине учиниће много за омладину, добар глас града Новог Сада и саме државе.

Коста Хаџи мл.

Из публике....

Туже нам се многи из публике, како на великој пошти има једна фрајла чиновник — код препоручених писама, која се врло горопадно понаша наспрам публике. — Ништа јој није право; ништа јој није добро, узима преко тарифе по пола динара па и више — а кад човек, који је код куће по тарифи марку прилепио, запита: како то може да буде, онда се дотична разгоропади и није јој право, те неће ни да чује, него залупи шалтер — а дотични мора да плати колико она каже. Не знамо, да ли је овако понашање *прописно* — па ако није, молили би претпостављене, да исту фрајлу упуте: како треба да се понаша и да мимо тарифе не наплаћује — јер и онако поштарина је толико висока, да је сваком и сувише — а не да још и доплаћује. Име дотичне за сад не износимо.

Не стварајте себи бригу!

Кад поклоните за Божићне празнике родбини: 1 лепу женску ручну ташну, мушке новчанике, маникир прибор, шиваћи прибор, куфере, недесере, акта ташне, школске ташне, најлепши Божићни дар.

Све ово најјефтиније добија се код: А. ЛАКС радионица кожних прибора. Дунавска 20.

Балканизирање Новог Сада

Тако носи наслов плаката Мике Бузде, који је отворио подрум у хипотекарној банци. Са доста духовитости и речитошћу једног Бузде изређана су гурманска јела и мезетлуци.

Поред тих изрека и назива спомиње се наша Краљевина, Српско јадранско море и најјужнија и најсевернија тачка наше државе, те се с правом може рећи, да је то један прапагандистички летак о животу Срба, њиховим гурманским апетитима, те у интересу познавања нас и наших навика Министарство Иностранних Дела требало би да умножи поменути летак и да га раздели по иностранству.

Овај летак има још једно значење. Кроз десет година нашег заједничког живота, са људима „чисте руке“ огромним наметима и неразумљивом доходарином нису властодршци успели да нас балканизирају и отерају у — шуму. Долази Мика Бузда да то учини са својом пројом, врућом ракијом и ужичким производима. Ми смо мишљења, да ово средство Мике Бузде неће упалити. Он ће успети, да од нас направи одличне гурмане и боеме, да нас са својом песмом „опанчици ширчићи“ још јаче привеже уз државу, па макар доходарина још већа била, али да од нас направи балканце Боже сачувај. Ма какав успех постигао г. Бузда, он неће бити на одмет. Па кад би баш и успео да нас балканизира, молимо вас лепо, шта би нам било. Зар Српска Атина није достојна једног Битоља, Приштине и других балканских вилајета. Грехота би било да изостанемо иза земље, која је своје синове слала на кланицу за нашу слободу, док смо ми своје слалили у Пешту и Беч да свршавају студије.

Драги Буздо! Нека ти је срећан рад. Али све нам се чини, да су већ давно и давно први људи, који стоје на одговорним местима покушали да својим радом балканизирају Српску Атину и да је твоја работа рефрен прохујало.

Наша музичка репрезентација

Много је муке и чврсте воље требало, да се афирмира једно Друштво у моћну целину, па да покаже не само Новом Саду, него и странцима, да се култура не стиче преко ноћи и не исисава само из 10 прстију.

Музичко Друштво може бити неком симпатично, а многи да га несимпатишу, али нико му не може порећи улогу коју врши у нашем националном животу неговањем и ширењем песме и музике, као и факт, да је оно дало подстрека и правац за рад и другим друштвима Занатлијско Певачко Друштво кренуло је снажним кораком напред по оснотку Музичког Друштва. Оно је копирало у многотехнику извађања, и ко је слушао Х. Руковет на концерту Матице Напредних Жена, могао је лако уочити. Исто тако не може нико порећи да се Женско Муз Удружење није основало недавно од дисидената Музичког Друштва. Друго је сасвим питање, да ли је то од потребе било или не; о томе ће будућност да суди. Овај факт нико не може порећи.

У Бачкој Паланци оснива се по угледу на Музичко Друштво, друштво истог имена и већ показује добре резултате.

Ко је имао прилике да чује новосадско Музичко Друштво на концерту Матице Напредних

Жена могао се уверити о квалитетима као и о техници извађања овог заиста узорног хора. Бурне овације од стране публике дале су још више доказа оне неограничене љубави, која нас везује за идеалан, пун пожртвовања рад чланица и чланова Музичког Друштва. Још и више. Сад је тек ускочила у правој боји и скромна до сад и латентна музичка снага г. Хинка Маржинца. Његова хладнокрвност при дириговању и одличан такт улива рефект и даје сигурност и хору и публици. И ако и до сада много поштован, он је од једном на јуриш освојио симпатије целог Новог Сада.

Зато са пуним уверењем гледаћемо у његов даљи рад и очекујемо од Муз. Друштва да ће нас и у будуће знати и моћи репрезентовати, како пред осталим друштвима, тако и пред странцима.

— Шалови, самовези, цепне марамице за божић у највећем избору и најјефтиније код Краља Чарапа Евгена Клајна, Новисад, Вел. Бечкерек и Сента.

Сваку нову књигу имаде стално на стоваришту књижара „Славија“.

АПОЛО

7. и 8. јануара 1928.

Светислав Петровић
у свом најновијем филму

СИРЕНА

Велико вучење 11. јануара

Ваша је срећа код

Лајоша Лустига,

банкарска радња — Нови Сад.
Краља Александра улица 13.

Велико вучење 11. јануара

ПОЗОРИШТЕ

Свечана представа у част стогодишњице оснивања Матице Српске

Један део програма Матичине проелаве била је и свечана представа у Позоришту. Програм је у позоришту био тако састављен да је представа заиста била свечана и достојанствена. Одломак из Костићевог „Пере Сегединца“ потсећао је све присутне на тешке политичке, верске и националне моменте што их је имао наш народ у овим крајевима, и на чврсту и упорну снагу у тој верској и националној борби. Одломак из Станковићеве „Коштани“ унео је разоноде и указао на неодољиву моћ песме и љубави; то је био леп прелаз и одмор пред игру одломка из Војновићеве „Смрт Мајке Југовића“ у коме је опет приказана једна слика наше прошлости пуна искушења, трагедије и високе свести о значају пожртвовања. Све је то било тако у складу са значењем и смислом Матичине прославе, јер је Матица кроз читаво једно столеће била чврсто везана у своје раду за народно биће и народну егзистенцију. Представа у Позоришту била је свечана и због многих одличних гостију са стране. Министри, Начелници Министарства, Професори Универзитета, Арцибискуп, Народни Посланици и многи други одлични гости били су присутни овога вечера у позоришту и тиме знатно појачали оно свечано расположење створено самом Матичином прославом. Али да све ово овако свечано буде много су допринели и сами глумци. Сви они су у својој игри овога вечера дали све најбоље што су имали у своје уметничком искуству. — Г. Спасић (Пера Сегединца) тако рећи недостижан у приказивању јаких карактера, био је врло симпатичан и нарочито импресиван због Милетићеве маске. — Г. Живановић као Исусовац страшан, хитар. — Гђца Јовановић јака у трагичним моментима. — Г. Васић као судија јасан и маркантан. — После у „Коштани“ много уживања и разоноде створила је гђа Оливијери својим лепим, осећајним

певањем; мало се приметило да гђа Оливијери паузира и не пева, што свакој певачици врло шкоди, али њен чист и сребрн глас ту је, и произвео је нарочито на странце, који су је сада први пут чули, — врло допадљив утисак. — Одломак из „Смрт Мајке Југовића“ био је најлепши део овога вечера, у сваком погледу. Војновићеве стихови толико су узвишени и леви! Они толико уздижу човека, заиста, у више сфере једног идеалног поетског света! Кад се са њима удружи још и одлична глума, онда је то ретко уживање. А глума је била заиста одлична. Ја сам са сваким својим познатником, странцем, повео разговор о игри наших глумаца и свако од њих, сасвим објективно, најлепше се изражавао о њиховој игри а нарочито о гђи Прегарц, гђци Подхраској и г. Јовановићу. Оно што је гђа Прегарц дала овога вечера, то је такорећи премашило њене силе. Невероватно много драмске јачине, узвишености и херојског акцента било је у њеној игри. Ни трунка слабости или непотпуности. Све неочекивано снажно и успело! — Гђца Подхраска у највећој мери обраћа пажњу на себе. У њеном рецитовању има толико финоће, разумевања; по неке стихове она је изговарала са једном инспирацијом у којој је нестало свега онога што би опомињало да је то глума. Њена је Анђелија сва једно дубоко осећање, туга, поезија. — Г. Јовановић као трећи у овој игри био је исто тако одличан. У рецитовање је уносио разноврсности, а све је било тако проживљено и изговорено у узвишеном, отменом тону.

Наше Позориште се достојно одужило Стогодишњој Матиди, која је Народно Позориште у прошлости помагала, сарађивала са њиме на одржању нашега народа у овим крајевима.

КОСТА НИКОЛИЋ
проф. мушке гимн.

Читајте
Н О В И С А Д!

Јефимија

Предавање, одржано у градској свечаној сали на једној свечаној седници Новосадског женског друштва: „Посестрима“.

Данашњи састанак посестрима има једну племениту и корисну сврху: доћи у додир са једном душом, са једном личношћу која ће бити у стању да обогати душевни живот њених чланова и свих присутних. Све једно је која ће то личност бити; главно је да она буде необична, велика, и да је у стању да утиче на нас тако да лепше и племенитије мислимо и осећамо, да увећамо своју снагу и да проширимо поље свога рада. Долазити у додир са личностима велике душе јесте један од најпоузданијих начина да се живот промени на боље. Али има различитих величина. Не може се н. пр. рећи да нису велики они који су стварали нове науке; који су били велики философи, уметници, политичари; који су живот учинили лакшим разним проналасцима. Сви такви и њима слични имају своју вредност и величину. Али у овај мах посестриму интересују величине друге врсте, величине по вери и побожности. Интересовање за овакве личности и похвално је и потребно је. Велики руски писац Достојевски рекао је у своје дневнику: „Сви они моји мирисни дани, и дани пуни садржине“. А каква осећања преживљује човек када чита св. Писмо, него религиозна и побожна. Те дане, у којима је био религиозно расположен, назива Достојевски: „мирисним данима“, дакле данима који су га чинили срећним и задовољним. — Колико је потребно да човек има оваквих осећања види се из лепе песме једног другог великог руског песника. Песма носи наслов: Бог, а написао ју је песник Державин који је живео за време царице Катарине II. У тој песми на једном месту стоји: „Ти (Боже) постојиш“.

То ми ред природе збори,
Душа ми од срца то је
често чула,

Па мени и разум тај
 закључак створи:
 „Ти постојиш Боже, и
 ја нисам нула“.

Нарочито у овом последњем стиху дошла је до израза једна мисао о користи од вере. Човек који верује озбиљније мисли о себи, води рачуна о своме достојанству, стара се о своме напретку, не пада у лењост него тежи да постане сличан Богу, ономе што је најлепше и најсавршеније. Стога и вели песник: „Ти постојиш Боже, и ја нисам нула“. — Дакле и похвално је и потребно је да постоји интересовање за личности које су биле велике по вери и побожности. То је потребно за свакога, а нарочито за женска друштва. Американски философ и свештеник Емерсон вели да је најлепше што треба тражити од жене то, да буде: „блага, и образована“. — То је оно што каже Достојевски: „да ствара мирисне дане, и што каже Державин: „да није нула“. А видели смо да су највећи људи те врлине стицали помоћу вере. И у намери да изађем у сусрет жељи посестрима и да говорим о личности која је била блага, побожна и образована, мислио сам да ћу најбоље учинити ако такву личност потражим у нашој прошлости. Личност која је из наше прошлости и која је наше крви биће нам ближа и лакше и радије ћемо је носити у срцу. Таква личност, о којој желим данас говорити јесте: монахиња, Јефимија.

После смрти силног цара Душана настали су тешки дани за српску државу и за српски народ. Душанов син Урош није био ниучему налик на свога оца, те није могао да сачува велику државу коју му је отац оставио. Урош је био сувише нежан, мек, слаб, и то је била несрећа за српски народ. Но још већа несрећа је била то, што су српски великаши мало волели свој народ и своју државу, а сувише волели себе. И када су осетили да Урош није оно што је био Душан, да је Урош слаб, они откажу послушност Урошу, одвоје се од њега и сваки великаш српски почне самостално владати у

својој области. Тако се велико Душаново Царство распало и поцепало на мале области и државице. У таквој једној области владао је и Деспот Угљеша; а Јефимија о којој ћемо данас говорити била је жена тога Деспота Угљеше. У другој једној области која је била некада грчка, владао је један великаш по имену Ђесар Војихна. Седиште његово било је град: Драма. Монахиња Јефимија била је ћерка тога Ђесара Војихне који је владао у области Дrame.

О детињству Јефимије не зна се скоро ништа. Не зна се чак ни то, како се она звала пре него што се закалуђерила, јер име Јефимија, јесте њено монашко, калуђерско. Јефимија је оставила за собом неколико руком извезених песама и молитава, али своје име које је имала пре него што се замонашила, није нигде извезла. Но то нам ништа не смета да је упознамо, каква је она била. Тако исто мало знамо о њеном животу пре њена монаштва док је био жив њен муж Угљеша. Али свакако је морала живо осећати сву тежину и несрећу нашег народа у оно доба. Народ је био раскомадан, и због тога слаб, а Турци се приближују. И Јефимија је заједно са својим мужем свом душом желела да се спасе од Турака који су пошто пото хтели да заузму све српске земље. И оно чега су се највише бојали, испунило се. Турци у своме освајању прво су напали на Угљешине земље. У страшној битци на Марици, Турци потуку Србе, тако да се велики део српске војске подави у Марици, а сам деспот Угљеша, муж Јефимијин погине у боју заједно са својим братом Краљем Вукашином. Јефимија пак није имала ни то тужно задовољство да пронађе тело Угљешино и да га сахрани, јер је тело његово, као и многих његових војника, нестало у таласима реке Марице. Јефимија је сада остала сама, пошто је њен отац умро још на пет година пре њенога мужа. Оставши сама склониле се код Кнеза Лазара, где се исхранила, јер није имала ничега свога. Али ни овде, код кнеза Лазара није била дуго мирна ни сретна.

Њен добротвор Кнез Лазар, прошао је исто онако као и њен муж. Турци су уздрмали и уништили и Лазарев престо. Срби су опет дочекали и доживели нов пораз још већи него онај на Марици, — а то је било Косово. Добротвор Јефимијин, Кнез Лазар, погинуо је на Косову, — а Јефимија, сада још несретнија, одлази са својом рођаком женом Кнеза Лазара, Кнегињом Милицом, у Манастир Љубостињу и ту њих две живе као монахиње: Јефимија, и Милица као Евгенија. — Терет који је Јефимија имала да поднесе, могао се подносити само онако како је она чинила, а то је рад и молитва. Она није тужила само због смрти свога мужа. Горчину живота она је осетила још пре тога, изгубивши родитеље и јединца сина. Тој својој несрећи и жалости дала је израза када је на полеђини једне иконице у олтару Хилендарске Саборне Цркве написала један запис и молитву, поводом смрти свога сина. Ту иконицу на којој је био лик Спаситељев и Богородице, поклонили су Митрополит Теодосије њеном сину Угљешу (који је носио име свога оца). И када је њен син умро она онда на полеђини те иконице даје израза својој побожности и својој тузи. Интересантно је нагласити како у побожности Јефимијиној има свести и разумности. Она се боји да не постане роб своје туге: и каже „жалост непрестано гори у срцу моме, обичајем материнским побеђивана“ т. ј. жалост за дететом је тако неутешна да њено материнско осећање побеђује њен разум, те с тога вели: „Удостоји ме Владико Христе и ти пречиста Богомати да тужим са исхода душе моје; то значи, — она жели да мисли и на своју смрт, — јер само та мисао може је сачувати од погрешака и од претераности у материнским осећањима. — Дакле, овде нам Јефимија даје узор за побожност, и показује како побожност може да буде добротвор човеку, — чувајући га од превласти наших личних осећања над разумом. На двадесет година после овога оставила је Јефимија за собом још један запис и молитву и то

тако што је извезла тај запис на завеси за Царске двери у Богородичном Храму у Хилендару. Ту је завесу извезла Јефимија златом, плавом свилом и сребром, и та завеса и данас се чува у рисници у Хилендару, где је сахрањен њен отац. Не само велика побожност и преданост вољи Божјој, него и велика скромност Јефимијина дошла је до израза у овој молитви. Она вели ту: „још пре суда твога Господе осуђена сам мојом савешћу“ заиста, значајне и дубоке речи. Јер нема ни веће скромности ни већег јунаштва од тога, када човек самога себе осуди. Та је мисао изражена и наглашена код свих учених људи и философа, почевши од Сократа па до данас. То осуђивање себе самог, значи познавање себе; а познавање себе доноси са собом скромност у животу, — а у религији се оно изражава као преданост Божјој вољи. С тога и вели Јефимија даље у истој молитви: „у мени нема наде на спасење, ако не победи милосрђе твоје, множине безакоња мојих“. Дакле скромност Јефимијина заснована је на самопознавању и с тога нам она у томе може послужити као узор. — Али најлепши спомен који нам је остао од Јефимије то је опет њен ручни рад, и то покров за њивот кнеза Лазара, који је рађен на 10 година после Косовске битке. Као што је у она два напред споменута дела Јефимијина дошла до израза њена побожност и скромност, тако је у овом делу поред побожности показала Јефимија још две своје дивне врлине, а то је: благодарност и родољубље. — У овој похвали у почетку говори о врлинама и о вредности Кнеза Лазара; вели да је Лазар био лепо васпитан и да је уживао леп углед међу својим поданицима, затим прославља његову мучничку и праведну смрт. После овога, моли га да не заборави свој народ који проводи живот у великој невољи налазећи се под јармом Турским; моли га да измоли у Бога снаге и помоћи његовим синовима Стевану и Вуку да се спасу од непријатеља. — Напоследку при крају ове песме — похвале

говори Јефимија о себи и са великом и топлим благодарношћу му захваљује, што јој је помогао у невољи. Она вели: „телесно си мене страну обилно исхранио у туђини“. — И на крају, завршава наговештавајући да јој је још увек тешко због несрећне судбине српског народа и овако моли светитеља Кнеза Лазара: „молим те да утишаш љуту буру душе и тела мојега“. — Као што се види опет је код Јефимије пуно најплеменитијих мисли и осећања и то благодарности и родољубља. Ову лепу песму је извезла Јефимија на црвеној свили и то као покров Кнезу Лазару, и ставила га је сама на његов њивот, када је тело Лазарево лежало у Манастиру Раваници у Србији.

После, када је тело Лазарево пренесено за време велике сеобе под Чарнојевићем у Сент Андрију, и Јефимијин покров је пренесен с њим заједно. 1697. пренесене су мошти св. Кнеза Лазара из Сент-Андрије у Фружичку Гору у Манастир Врдник Раваницу, где оно и данас почива у св. Храму манастирском на десној страни пред иконостасом, а покров Кнежев кога је извезла Јефимија, чува се и данас у Манастирској ризници и сваки посетилац манастира може га видети. Тај покров није велик. Дугачак је 66 сантиметара, а широк 49 сантиметара. Песма — похвала Кнезу Лазару, чију смо садржину изнели мало час, извезена је позлаћеном сребрном металном жицом у двадесетшест редова, свако слово је велико 18 милиметара тако да се све може лепо прочитати. Покров има доста широк оквир који је украшен са златним извезеним цветовима. И ту, дакле, на том покрову, Јефимија је извезла златом све оно што је потресало и узбуђивало њену душу. Она није могла да задржи и затвори у себе своја осећања него је морала да их изрази и да их остави у наслеђе свом потомству да лакше подноси терет живота, као што је ч њој лакше било када је дала одушке тим својим осећањима, не пером, него иглом извешавши их златом на свили. Тако је учињила да њена душа увек

живи у њеном народу и да пружи утехе томе народу када му је најпотребније било. Да је то заиста тако види се из оне лепе песме Ракићеве „Јефимија“, у којој је песник заиста говорио не само у своје име, него у име целог народа када је написао:

Векови су прошли, и заборав пада;
А још народ овај, као некад грца;
И мени се чини да су наша срца
У грудима твојим куцала још тада;

И у мучне часе народнога слома,
Кад светлости нема на видик у целом,
Ја се сећам тебе и твојега дома,
Деспотице српска с калуђерским
велоу.

Ови су стихови написани као израз свега онога што је цео народ осећао пре ослобођења, као што каже Ракић: „кад светлости не беше на видик у целом“, и тада се Јефимија јављала у очима нашим као опомена, да не заборављамо жртве наших предака а тако исто и мане њихове; него онда када не беше светлости, она је засветлила свим сјајем своје душе и показала пут, уливајући веру у победу. И победа је заиста дошла.

Нису ово празне речи; Јефимија је заиста носила у себи једну бескрајну снагу, која је створена њеним врлинама; њеном побожношћу, скромношћу и родољубљем. Писац Константин философ је забележио да је кнегиња Милица, када је одлазила Бајазиту, турском цару, да отклони опасност која је претила њеном сину Стевану од стране Бајазета, да је тада водила са собом Јефимију, јер је ова била необично одважна и мудра и само поред ње је могла кнегиња Милица да врши успешно своје дипломатске послове. Она дакле не само да је у самоћи осећала много за свој народ него и на делу.

Али, иако је данас остварено оно што је тиштало Јефимију, и сва покољења од њена доба до данас, — иако је све то остварено Јефимија и данас може живети у срцима нарочито нашег женског света. Њене врлине: нежност, благодарност, њена дубока и разумна побожност, још увек могу привлачити и одушевљати све нас. Ако то

буде онда циљ посетрима да се одушевљава великим женама није празна реч, — него жива истина која заиста има своју примену.

КОСТА НИКОЛИЋ
проф. држ. гимн.

СВЕВИД . . .

Ха . . . ха . . . ха . . . Већ стрепите чим сте прочитали наслов, који вас прати као сенка, Језа вас хвата при помисли, да ћу открити тајну ваше душе, место где сте изневерили свог мужа, док је он у зноју свога лица зарађивао свагдашњи хлеб. Савест вам неда мира, о грешне жене. Прохтеви ваши, пуни контраста и нелогичности схватања играју се с вама, с вашом срећом и будућношћу . . .

Не бојте се. Овом приликом нећу вам говорити о вашим гресима, о прељубу и љубомори, о горчини живота и свима закулисним радњама данашњег брачног живота. Нећу због тога, да би вас преко благодана поштедио „сећања на прошлост“. Доста сам се преко целе године смејао вашим срећама и несрећама, вашим љубавним успесима и неуспесима и свима другим стварима, које су инспирисале моју пакосну душу и све то ставио на папир, за пример другима.

Овога пута говорићу вам о себи, о мојој задаћи и успесима. То ће вас сигурно више интересирати него да вам понављам оно што је за вас већ изгубљено и — заборављено.

Прво, ја сам човек, као и сви други. Дobar сам, само имам ту ману, да се евачијој муши слатко насмејем. Затим, индискретан сам као дан . . .

Питате ме; како то, да ја баш морам да будем присутан и да се ништа од мене не може сакрити. Ево вам одговора. Мени је добро познат „идеални“ брачни живот. Он на једној а она на другој страни тротоара, то су младенци од шест месеци. Они, који иду упоредо, то су младенци од два месеца, а они који иду испод руке то су младенци, од две до три недеље, или само већ неколико дана. Кад наиђем на такав један пар, што бива често, ја одмах видим, да су остатци па-

трихалног живота, који већ изумире и пуштам их на миру. То ми потврђују и њихове године, које су по њиховом лицу дубоко зарезале своје бразде. Младих парова испод руке сретнем почесто. Приљубљених тела иду без обзира на околинину, а њихове мишице слиле су се у једну јаку мишицу страсти и пожуде, која их грчевито стеже. Погледам их мало боље и видим да је заљубљени пар. Кад то увидим, одмах знам да је са њима и сензација и тако их пратим, све док из њих не истерам ту „сензацију“.

Ношени бујицом нагона они иду на осамљена места, да далеко од злобе људске испију коју чашу страсти и пожуде. Пратим их. И кад су нашли осамљено место подавају се до изнемоглости својим прохтевима, уверени, да их нико не види и не чује.

Овде је цело тежиште моје тешке задаће. Треба много стрпљења па издржати на том месту искушења. Признати вам морам, да сам само неколико пута морао напустити своју позицију услед јаке „температуре“ у мом телу, која је изазвана трењем њихових приљубљених тела. Кад схватим „сензацију“, а то обично бива кад и они напуштају своје скоовиште, летим у канцеларију и сутра дан пружим вам прилику, да се самном заједно смејете херојима тих комада, одиграних далеко од „публике“ . . .

Оволико само о мени, као прелаз са мојих грехова на ваше и у нову годину греха, којих ће бити у изобиљу.

Знам, да вас женска знатижељност гони, да ме питате; какав сам ја човек, да ли волим жене и како се не бојим њихове освете. Ево вам одговора.

Ја већ по својој верској припадности морам да волим жене. И то жарко, страствено и до изнемоглости, јер је мој деда имао харем, а да којим случајем добијем главни згодитак, будите уверени, да би и ја отворио харем. Овако морам, да будем задовољан са овим што имам. Баш ради те моје наклоности напрама женама, ја ово чиним. Напишем рецимо један чланак и разуме се анонимна

лица играју главну улогу. Сутра дан одем „бољој страни“ тог комада и просто је уценим. Запретим јој, да ћу цела имена штампати, ако не добијем „рекомпензацију“. И шта мислите!? Успевам боље и брже него онај, који је толико труда и новца потрошио док је дошао до „победе“. Ево у томе лежи узрок мом непријатељству напрама женама, које ја наравно испољавам само преко чланака. Али овако боже сачувај. Жене су саставни део мог живота, а ова моја работа то је средство, да се постигне циљ.

Ако хоћу да будем доследан мом позиву, морам жалосна срца да завршим са овом претњом, која може бити кобна и по мене и по жене: о ви грешне жене, а и ви које нисте, али које ће те безувечно сутра погрешити запамтите наслов овог чланка. Он је ваша коб. Он вам јасно говори, да неће имати сажалења напрама вама, него ће вам се слатко смејати са нашим цењеним читаоцима, док ви будете плакали — а то само ради мене.

Алија К.

Драги Г. Чампраг!

На Вашу пријатељску жељу да Вам пружим неколико података, о мом заводу: Новосадска Штедионица К. З., и његовом раду у минулој години, могу рећи само ово:

Пре свега дајем Вам суве податке које шаљемо свима члановима и пријатељима. А то је о порасту чланова и развоју посла. К тому пак могу додати само ово:

Кад се узму у обзир тешке прилике у којима је рад отпочет, морао би човек више него задовољан бити. Нарочито када се к том садањем општем привредном и новчаном неповољном стању, прикључи и оно што је све претходило на овом пољу рада у последњим годинама код нас.

Но са друге стране када се узме обзир, какова је прека потреба, за овакову штедну и кредитну установу код нас, не може и несме са овим задовољан бити, нити се сме и може на овом остати.

Баците само мало поглед у назад, па ћете видети огромну разлику између пређашњег и данашњег стања. Онда смо поред велики завода локалних и свега једне филијале страног великог завода, имали и неколико мањих новчаних завода на акционарској а неколико на задружној (честичарској) основи. Даклем поред оног туце домаћих завода, свега једну филијалу са стране, а данас баш обратно: Свега два локална и независна завода, а све друго филијале страних завода. Нема поговора све угледних, великих и сваког поверења достојних. Но завода који по свом уређењу, морају ићи и иду затим: да праве само велике послове. А велике послове опет могу правити само људи са великим капиталом. И тако данас наше велике капиталисте (у колико их наравно имамо) стоје у (срећном положају: да бирају између великих завода, који њима за рад најбоље одговарају. А сад погледајте како стоји са мањим, па тек са малим људима, ситним егзистенцијама? Онима од прилике који су некада налазили потпору у Српској Задрузи) објашњавајући господар Пери на што ће да утроши зајам од 5 форинти) или онима, који су ту исту потпору налазили код Мађарског Форшуса и других наших завода, којих данас више нема?

Нестало је малих завода, нешто њином, односно њиног вођства кривњом, а највише због опште болести трчања само за великим, што је рат собом донео. Но није нажалост нестало и оних малих ситних егзистенција, којима и још како било поможено и са зајмом од 5 форинти. Оне су напротив порасле, већ и због тога, што је наш град порастао у становништву. И то — опет нажалост кажем, далеко више и сиромашном — малим егзистенцијам, него у великим капиталистама или бар људима који могу рећи: живим у срећеним околностима! Борба за одржање и најмање егзистенције — па често и голог живота — од данас на сутра, данас је далеко веће него што је у оно доба било. И шта је

онда природније, него да се људи врате оном начину рада, штедње и испомоћи, како је то пре рата рађено.

И ја сам ето зато баш у тим најтежим приликама, са пријатељима прегао, да то омогућим. Рачунао сам са свима тешкоћама, но ослањао сам се на ону стару пословицу: прегаоцу Бог помаже! И надам се да се нећу у том мом очекивању и уверењу; Да ће наш свет и ако је заиста и доста оправдано, а и неоправдано постао неповерљив и апатичан, ипак доћи до увиђаја, да је онај стари задругарски и узајамни начин потпоре, најбољи и најсигурнији. Вођени искуством које нам рат његове последице донесоше, пазиће се да се старе погрешке не понове. Да се увек иде са временом. Тако је и наш рад удешен на старој опробаној основи али према потребама садашњости. Тако је код нас, како стотинама примера за ово само кратко време можемо показати, многи добио помоћ, коју иначе неби нашао у Новом Саду, поред свег тог што је имао потпуну сигурност за позајмљени новац. Сметала би форма и шаблона на коју ми негледамо него на стварност. На бозину, у по дана и по ноћи, ако мора бити.

Једино је што ме је разочарало у овом подухвату, јест то: да је српски део грађанства новосадског, несравњиво мање пригрлио и схватио ову установу и њен задатак него остали део грађанства као Мађари и Немци. Зато и ако неправим разлику ни међу класама, Нацији и Религији грађанство, јер желимо свима једнако да служимо: желимо ипак да и међу суграђанима Србима од сад бар више одзива нађемо. Да недолазе само онда када је невоља за вратом, него унапред да мисле на њену могућност и уносе сваку код куће непотребну пару на штедњу!

Још веће разочарање доживео сам од оних Соба пријатеља и познаника, који нетребају зајма, јер су у том срет-

ном положају, што им и желим да остану (већ дају новац на штедњу: да се ретко који сетио, и ако не све оно тек нешто дати и овом новом заводу за испомоћ малих људи. А стим безувекно чине грех према општој ствари, када без икакве своје штете: него на против на хасну само. неће да помогну испомоћ честитим потребитима људима, којима се и са малим може помоћи. Јер исто као прерата и данас се већ често са свега неколико стотина динара може егзистенција и многи живот спасити, па тек какво очајно и штетно дело спречити!

Полдравља Вас Ваш одани

ТОМА БАЈИЋ

дир. Нов. Штедион. К. З.

Звезде

(причање једног проважалског пастира)

приповетка Алфонса Доде-а

За време кад сам чувао стадо на Луберону, ја бих остајао по читаве недеље а да нисам видео живе душе, на паши сам са мојим псетом Лабри и са мојим овцама. Откад до када прошао би туда пустињак из Монделира да тражи трава или би се појавило огарављено лице којег Пјемонтешког угљенара; али су то била наивна чељад, ћутљива због усамљености, која су изгубила вољу за разговор и која нису знала ништа о оном што се говорило доле, у селима и у градовима. Зато сам свако петнаест дана био пресрећан, кад бих чуо, на стази која се пење, прапорке мазге из нашега салаша, која ми је доносила храну за петнаест дана, и кад бих випео како се мало по мало изнад стране појављује живахна глава малог „миаго“ (момак на салашу), или црвена марама старе тече Норад. Они су ми причали новости из оних крајева у низини, крштења, венчања; али је мене највише интересовало да чујем што је са кћерком мојег газде, с нашом госпођицом Стеванијом, с нај-

лепшом девојком на десет миља даљине. Причињајући се ко бајаги да ми није баш до тога, ја сам се пропиткивао, да ли иде често на забаве, на села, да ли има нових шваљера, а оним који би ме питали, што ме се све то тицало, што се уопште могло све то тицати мене, убогог пастира брђанина, ја бих одговорио да ми је тада било двадесет година и да је та Стеванија била најлепше што сам видео у свом животу.

Али, једне недеље кад сам чекао на петнаестодневну храну, деси се да ми је ова стигла врло касно. Из јутра сам говорио: „Тому је крива свечана литургија“, затим, око подне, обори се на земљу велика олуја, и ја сам мислио, да мазга није могла на пут због слабог стања цесте. Најзад, око три часа, будући се небо разведрило а планина се блистала мокра у сунцу, начуо сам кроз канљење лишћа и шум набујаних потока звуку прапораца мазге, тако веселу, тако живу као да је брујање звона на дан воскресенија. Али мазгу није пратио мали „миаго“, ни стара Норад. Већ . . . погодите ко! . . . наша госпођица, мили моји! наша госпођица главом. Седила је усправно на мазги између врећа шибља, сва румена у лицу од планинског зрака и свежине после олује.

Мали је био болестан, теца Нарад на отсуству код своје деце. Лепа Стеванија ми рече све то, скидајућ се са мазге, и објасни ми да је закаснила, јер је залутала; али гледајућ је у тако свечаном руху, са пантљиком на цветове, са новом сукњицом и с чипкама, пре би се било рекло да је била до доцкан на каквој игранци него да је тражила пут кроз шикаре. О дражесна створа! Моје очи нису могле да се скину с ње. Истна је да је до тада нисам био видео тако изблиза. По који пут, зими, кад би стадо сашло у низину и кад бих се ја вратио на салаш да вечерам, она би прешла хитро собом, без да је проговорила реч служинчади, увек достојанствена и по мало горда . . . А сад, била је предамном, само за мене, па да човек не изгуби главу? Кад је повадила провизију из котарице, Стеванија почне да раз-

гледа радознано око себе. Надижући мало лепу сукњицу да је не опрља, она уђе у „парк“ (колеба) јер је хтела да види чошак, где сам ја спавао, јасле са овнујском кожом, моју велику бунду висећу о зиду, аој штап, моју пушку на кремен, Све је то њу забављало.

Дакле овде ти живиш, мој бедни пастирче? Како мора да ти је досадно тако увек саму! Шта радиш? О чему мислиш?

Ја сам хтео да јој одговорим: „Мислим на Вас, господарице“ и не бих био лагао; али сам био тако јако збуњен да нисам могао ни реч да изустим. Зацело мислим да се она досетила, и да је неваљалка мала уживала у томе да удвостручи моју забуну својим подваљивањима:

А твоја пријатељица, пастирче, дође ли она каткад да те види? . . . Зацело је то златна коза или она вила Естерел која трчи само по врховима планина . . .

Говорећи тако она је сама изгледала као вила Естерел, са веселим осмехом са унатраг забаченом главом са нестрпљивошћу да што пре оде што обраћаше њезину посету у привиђење.

— Збогом пастирче.

— Здравом била газдарице.

И оде носећи собом празне котарице.

Кад је ишчезла за стрмом путањом, учини ми се да камење, ваљајућ се испод мазгиних копита, пада сво на моје срце. У мени је трајала јека још дуго, дуго; и до краја дана остао сам као дремован, не усуђујућ се ни да мрднем, од страха да не бих отерао мој лепи сан.

У сутон, кад је долина при дну почињала да се плави а животиње се стискале једна уз другу, блејући у жељи да уђу у „парк“, чух да ме неко са дна стране зове, и спазим у исти мах нашу госпођицу, не више насмејану као мало пре, већ сву дрхтућу од страха и зиме и промочену. Изгледа да је доле по дну стране нашла поток набујао услед кише и хтејући га пошто по то прегазити извргла се погубељи да се утопи. Најстрашније је било што у то доба ноћно није било могуће ни помислити на

повратак на салаш; јер странпутицом, сама наша госпођица не би се била знала снаћи, а ја нисам могао да оставим стадо. Помисао да ће морати преноћити на планини много ју је мучила, понајвише због бриге њезиних. Ја сам настојао да је умирим што сам боље знао.

— У јуну су ноћи кратке, газдарице . . . Само кратак неугодан тренутак.

И запалио сам хитро велику ватру да осушим њезине ноге и рухо мокро од воде из потока. Затим сам јој донео млека и сираца; али бедна мала није мислила ни да се греје ни да једе, и гледајући како јој се очи пуне крупним сузама, долазило ми је да проплачем и сам.

Међутим је незапажено пала ноћ. На врховима планина остајаше још само сунчана прашина, светла пара од стране запада. Ја сам хтео да наша госпођица легне на починак у „парку“. Пошто сам простро на свежу сламу лепу кожу сасвим нову, ја сам јој зажелио лаку ноћ а ја сам изашао и сео напољу, пред вратима . . . Бог ми је сведок да, упркос љубавној ватри, што ми је палила крв, није ми дошла никаква зла мисао; ништа сем великог поноса на пимисао да у чошку „парка“ поред радозналог стада, што ју гледаше како спава, кћерка мојих господара — као нека овчица скупоценија и беља од свих осталих — почиваше поверена мојој пажњи. Никад пре ми се небо није видело тако дубоко, звезде тако сјајне . . . Изненада се прозорчић на „парку“ отвори и укаже се лепа Стеванија. Није могла да спава. Од немирног мешкољења оваца шуштала је слама и чуло се њихово блејање у сну. Госпођица је била вољна да седне уз ватру. Разумевши њезину жељу, ја јој пребаших на леђа мој козји кожун, сподстакнух ватру и ми остадосмо тако седећи ћутке јелан поред другог. Ако сте икада провели ноћ под звезданим небом, знаћете да се у доба кад ми спавамо, у самоћи и тишини буди тајанствен свет. Извори тада певају јасније, разливене воде обасјају малени пламички. Сви духови планина иду и долазе

слободно; а зраком пролазе шумори, неки неприметни гласови, као год да слушаш како грање расте или трава клија. Дан је живот створова, али ноћ је живот ствари. Кад ко није навикао, спопада га страх . . . па тако и наша госпођица сва је дрхтала и стискала се уза ме код сваког и најмањег шушкања. Једаред крик дуг и тужан откиде се од језерца, које се светлило ниже и док не се таласајућ се до нас. Истовремено лепа звезда падајући прелети над нашим главама у истом правцу као да је оно јадиковање што смо чули носило собом светлост једну. Што је то? Упита тихим гласом Стеванија. Душа, која иде у рај, господарице, и ја се прекрстих. И она се прекрсти и остаде за час уздигнуте главе, врло замишљена. Затим ми рече:

Зар је дакле истина, пастирче, да су људи ваше руке вешти?

Ни издалека, госпођице. Али овде ми живемо ближе звездама, и ми знамо што се дешава боље него људи у низинама.

Она је стално гледала у вис, главом наслоњеном на руци, огрнута кожном као неки мали небески пастир:

Колико их је! Како је то лепо! Никада их нисам толико видела . . . Знаш ли ти њихова имена, пастирче?

— Па да, госпођице . . . Ето! Баш над нама то је „Пут св. Јакова (кумова слама). Иде прво из Француске у Шпанијолску. То је св. Јаков из Галиције направио ту стазу да покаже пут врлом Карлу Великом, када је водио рат против Сарацена. Даље су „Душина кола“ (Велики међед) са својим четири блистајућим осовинама. Три звезде које су пред њима то су „Три звери“ а она сасвим мала прама трећој, то је „кочијаш“. Видите ли наоколо ту кишу звезда, које падају? То су душе које добри Бог неће да прими к себи . . . Мало ниже је „брана“ или „Три краља“ (Орион). Она служи нама као сат. Само да погледам у њу знам ето сад да је поноћ прошла. Мало ниже, увек према југу, блиста „Иван из Милана“, бакља међу звездама (Сириус). О тој звезди пастири причају ово. Изгле-

да да су једне ноћи „Иван из Милана“, „Три краља“ и „Кокошињак“ (Плејаде) били позвани у сватове неке њихове звезде пријатељице. „Кокошињак“ веле, коме се журило, оде први, и пође високим путем. Погледајте тамо, високо у дно неба. „Три краља“ пођоше преким путем, ниже и престигоше га; али лењи „Иван из Милана“ који је до касна спавао, заостаде много за њима, и бесан, да их заустави, баци на њих свој штап. Зато се „Три краља“ зову и „Штап Ивана из Милана“ . . . Али најлепша од свих звезда, господарице, то је наша „Пастирска звезда“ која нас обасјава у зору кад изводимо стадо и на вече кад га враћамо. Ми је зовемо и „Магелон“, лепа Магелона која прати стално „Петра из Прованса“ и за њега се свако седам година удаје.

— Шта, пастирче, зар и међу звездама има венчања?

— Па да, господарице.

И како сам почео да јој објашњавам какво је то венчање било, осетих нешто свеже и фино што се наслоњило лагано на моје раме. То је била њезина глава отежала од сна што се наслоњила на мене са љупким шуштањем пантљика, чипака и валовитих власи. Она остаде тако без кретања до часа, кад су звезде аа небу почеле да бледе, засењене светлошћу дана који се рађао. Ја је гледах како спава, мало збуњен у дну мог бића, али свечано заштићен том светлом ноћи, која ми је свагда дала само лепих мисли. Поврх нас, звезде су наставиле своје тихо путовање, послушне као велико стадо; и по кад ми се чинило да је једна од тих звезда најфинија, најсјајнија, изгубивши пут, залутала и дошла на моје раме да спава . . .

(С француског превео Р. Н.)

Из народа о народу

„Отрова их ракија“

У равној и богатој Бачкој налази се лепо село Ч. Плодно је његово земљиште и на њему успевају све врсте воћа и жита. А и становништво је родно. Али воли и да се проведе. Свадбе, сеоске и домаћинске славе, вели-

ки црквени и народни празници су погодна прилика, да се сељаци мало провеселе. „Какав би живот био, кад се не би песма чула, шљивовица пила и румено вино испијало?“ — кажу сељаци.

И у овом селу живео је чича С. са своја два сина и женом. Научио је да свира у ћемане а деца су му помагала на ћеманету и малом добошу. А свирача је некад било мало — навалила цела околина на чича С.

Преко целе године свира његова породица на ћеманету зурли и лупа добош а кад дође јесен и плод с поља унесе у кошеве, бачве и амбаре, тада песма не престаје.

И по обичају свирачи највише пију. „Зар он нас да весели а да не пије?! — „Дајте свирачу, да грло окваси и руку затегне, како би жице одјекивале јаче а зурле одавале силнији глас!“ Тако говоре гости. И свирачи стално пију. Мешају све у свом стомаку. Час је лако вино — шилер, час старо и добро очувано, час се пије мељаница а час препеченица. Једино се за пиво тада није знало.

Не пије само чича С. већ и оба детета са њим. Прво ређе и мање па све више у колико биваху старији, па после претекоше и оца и утркиваху се крадом, ко ће више да попије.

И тако је то било годинама. Не спава се често по неколико ноћи. Гости се мењају. Једни одлазе а други долазе. Једни су се наспавали и одморили, па свратили да продуже весеље а други су отишли да се одморе.

Само за свираче нема одмора нема санка за њих, јер народ тражи да га свирачи веселе. Не зна се свирачима кад је ручак и вечера. Једино вино и ракију имају стално. И научили су да пију ова пића у свако доба. Пиће им је често једина „храна“.

И трајало је тако годинама. И дошле су последице. Дошла је освета. За три године изумре цела породица: Жена у лудници а отац са оба сина код куће. Синови млади — испод 30 година а чича С. беше догурао и до шесете године И на пратњи само су се могли чути ови разговори: „Добро је, кад су и оволико трајали.“ „Уби их ракија.“ „Ракија им изгоре

дигерицу.“ „Деца су и зачета у нијанству и њихово тело никада није било слободно од алкохола и т. д.

И данас још у селу постоји жива успомена на чича С. и његове. И данас се скреће пажња другима: „Затрће се цела кућа од пића као чича С.“ — Тако ракија убија.

Ч. З.

ФЕЉТОН

ЕМИНА

— Алија С. Коњхоџић —

Крештави глас мурезина са минарета парао је уши и тишину која се тихо спуштала са првим вечерњим сутоном. Природа се тихо спрема на починак, а младеж је ужурбаном свршавала дневне послове...

Емина, кћерка Ибрахима Махића као сваке вечери отишла је на воду. Те вечери нека суморна мора спустила се је на њезину, иначе веселу душу Чим је дошла села је на камен, који бијаше нешто удаљен од чесме. Дуго је седела и размишљала, ко зна о чему. Дрхтаве зраке месеца једва су се провлачиле кроз густо грање и раскошно падале по њој. Цео предео утопуо је у неку мистичну тишину, прекидану летом птица, које су тражиле уточишта.

У тој тишини, пројеканој визијом ноћи, Емина је дозивала прошлост, за њу пуну драгих успомена. Сетила се је својих родитеља, које је изгубила још из рана. Видила је пред собом триовит пут живота, а нигде никог, да јој помогне, да јој буде водич на томе путу стварности. Та спознаја болно је таче и низ лице јој потече једна крупна суза, суза бола за изгубљеним.

Цео њезин живот био је једна велика патња. Школована (имала је 3 разреда учитељске школе) и разборита, она је живила животом, који се је много разликовао од живота њезиних другарица. Њезина тетка, код које је и одрасла није јој могла забранити тај живот, који је био на високом нивоу морала, само је долазио у сукоб са примитивним животом, с којим су живиле њезине

пријатељице. Осећала је сав презир те околине у којој је одрасла и то ју је јако болело. Па ипак једна велика нада блистала је у њезиној чистој души. Та нада био је Ибрахим Делић, правник, који ће за кратко време свршити студије и оженити се са Емином. Та нада, та жеља били су господари њезиног тела и душе.

*

Чим је дошао те вечери Ибрахим потражио је Емину. Рекоше му, да је на чесми и да је дуго нема. Кад је дошао на чесму затекао ју је у леторгичном сну. Није ни опазила кад јој је пришао, чврсто је обгрлио и на усне, жедне љубави, спустио један врео пољубац и с тиме јој казао, да је он крај ње и да ће је пратити кроз живот, ма какав он био.

Приљубљених тела, прожети једном жељом дуго су остали на том осамљеном месту. Њихова у заносу згрчена тела, подрхтавала су на избледелој месечини. Спавали су вечитим сном љубави...

Природа се је почела будити из сна. Петли су наговештавали рађање дана, а месец уморан од дугог пута и завидан њиховој срећи, губио се је полагано међу облацима. Тргли су се. Нису могли веровати, да је ноћ тако брзо прохујала. Засрамљени сами себе, без иједне речи објашњења напустили су то место, где су придонели жртву на олтар заједничке љубави.

Емина је после те жртве веровала, да га је са тиме још више обавезала на одржање дате речи. Са том вером тукла је грижњу савести и свечано се спрема за улазак у нови живот...

*

Одмах после објаве светског рата Ибрахим је био позват у војску. Скршене душе остала је Емина, да чека. Сваки дан молила је Бога, да јој се жив врати. Писала му је дуга писма, пуна чежње и жеље за његовим повратком. Иста таква писма добијала је она од њега. То ју је тешило. Радост, да је постала мајком још више ју је храбрила, да истраје у овом искушењу. Сав тај живот, проткад најлепшим надама и теш-

ким слутњама, Емина је подносила храбро...

Борећи се са тим слутњама и подајући се жељама, она би дочекала његов повратак. Али коб судоине зарила је своје панце у њезино рањено тело и душу. Већ два месеца како од њега није добила писмо. Нико јој није знао рећи за његову судбину. Тешили су је и саветовали, да оде до Црвеног Крста и да тамо тражи вести за њега. Гоњена жељом, да чује што о њему и ако је предосећала катастрофу, отишла да чује за његову судбину.

Чиновник, којем је објаснила циљ своје посете, понудио јој је столицу. И док је он претурао по књигама, она је немо буљила у један угао. При помисли на црне вести осећала је, да је напушта снага и разум.

Кад јој је чиновник саопштио тешку вест, да је на руском ратишту погинуо, она је ту вест примила као да је се ништа не тиче. Почела се је смејати, лудо, до изнемоглости. Идући кући по улицама заузима је позу говорника и енергично тражила, да јој врате Ибрахима, њезину наду и живот. Псовала је Бога, људе и све оне, који јој одузимаше Ибрахима. Њезин глас био је страшнији од хуке топова, испалених у славу Молоха.

Људи, који су је познавали упознали су у њој сву трагедију живота. Од Емине, лепе, интелигентне и обдарене свима врлинама идеалне девојке, остале су само рушевине...

Једног дана, кад је као обично тражила да јој врате Ибрахима и не обазирјући се на промет улице, један луксузни ауто прешао је преко њезиног изнемоглог тела и својим точковима исписао последњу страницу Еминине трагедије.

Свима нашим прешпашницима и читаоцима православне вере честитамо Божићне празнике.

Уредништво и Администрација „Новог Сада“.

Банке у Новом Саду.

Новосадска Штедионица

Уписана штедња преко
2,000.000 динара
(702 члана I. кола, са по
најмање 10 а највише 300
удела (честица) по један ди-
нар недељно за 4 године.

као задруга

Са 1. Јануаром 1928. отво-
рен је упис у II. коло.

Љубљанска Кредитна Банка Подружница Н. Сад

Централа: ЉУБЉАНА

Деоичка главница и резерва Динара 60,000.000.—

Обавља све у банковну струку засецајуће тран-
сакције најкулантније. Уложке на уложне књи-
жице и текући рачун укамањује најповољније.

СРПСКА БАНКА Д. Д. У ЗАГРЕБУ ФИЛИЈАЛА У НОВОМ САДУ.

Тел.: директора бр. 24-33. — завода 20-63. Брвојавна адреса: Србанка.

ЦЕНТРАЛА: ЗАГРЕБ.

ФИЛИЈАЛЕ:

Нови Сад, Дубровник, Сплит, Шибеник, Книн, Митровица, Сомбор,
Суботица и Вел. Бечкерек.

ОДЕЛЕЊА:

Сента, Н. Кањижа. и Б. Паланка

ПРИМА УЛОГЕ НА ШТЕДЊУ.

Исте укамањује најповољније и исплаћује их без отказа.

ОТВАРА ТЕКУЋЕ РАЧУНЕ.

Даје зајмове на драгоцености.

КУПУЈЕ И ПРОДАЈЕ:

Жигосане дукате, валуте, чекове и девизе. Врши исплате и прима
уплате у свика већим местима Европе и Америке.

ИЗДАЈЕ УВЕРЕЊА

за извоз наших продуката у иностранство.

ПРОИЗВОДИ

на својим цигљанама годишње око 14,000.000 првокласних цигаља
за градњу.

ЕСКОНТУЈЕ МЕНИЦЕ

и даје зајмове на некретнине.

БАЧКА КРЕДИТНА БАНКА

Краља Александра 7. НОВИ САД Краља Александра 7.

Телефон 22-97.

БАЧКРЕДИТ

Телефон 22-97.

Деоничка главница 3,000.000 Д.

Бави се свима банкарским пословима. Даје зајмове на некрет-
нине и ломбард зајмове на вредносне папире.

Ко жели добро и сигурно да смести свој новац
нека се обрати на

ГРАДСКУ ШТЕДИОНИЦУ У НОВОМ САДУ

у улици Краља Александра 13. — (Зграда Апелационог Суда).

ПРЕУЗИМА:

улоге на уложне књижице и текуће рачуне
ПОД НАЈВЕЋОМ ДИСКРЕЦИЈОМ

ДАЈЕ:

сваковрсне зајмове уз каматњак највише до 12%,
а бави се и сваковрсним банкарским пословима.

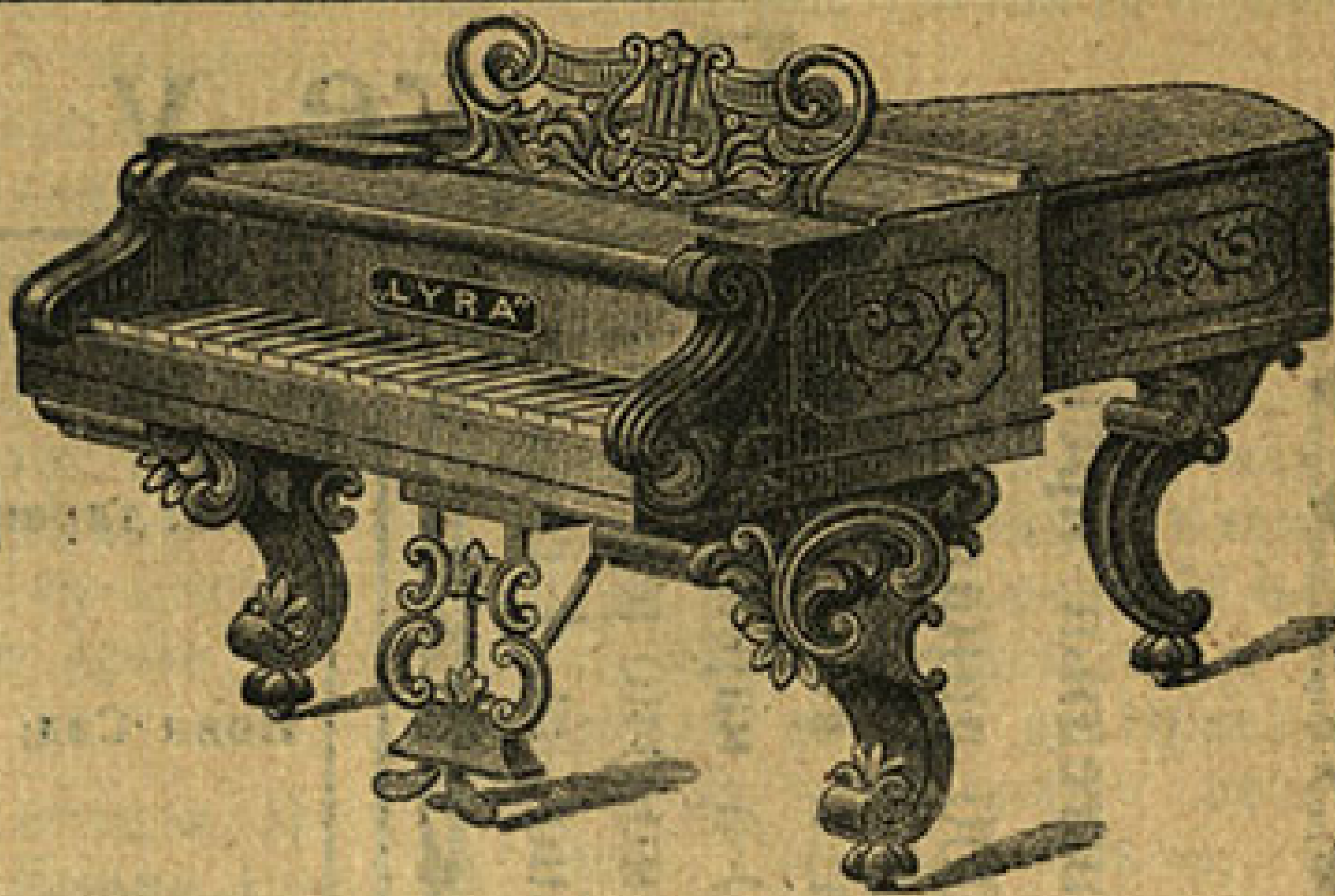
За све улоге и обавезе јамчи Град Нови Сад
ЦЕЛОМ СВОЈОМ ИМОВИНОМ.

На свету најбоље
и најсолидније
ГЛАСОВИРЕ

можете добити у великој радњи музикалија

Бела Трупел, Нови Сад. Дунавска улица

велики избор
грамофона и
најновијих
плоча.

Трговина боја и лака, стовариште
Штандарт-бензина, уља, кемика-
лије, пчелијег воска и алинијских боја

ИВАН РОГУЉА, НОВИ САД

ТРИФКОВИЋЕВ ТРГ БР. 2

Нашим поштованим муштеријама на знање!

Извештевамо наше поштоване муштерије, да смо поред до-
садашњег заступства

КОНТИНЕНТАЛ ГУМА

преузели искључиво заступство за Нови Сад и околину чувене
американске фабрике гума

GOODYEAR

и исте ћемо имати стално на стоваришту у свима димензијама.

„АУТОКАР“ техничко предузеће

Трифковићев трг 5.

НОВИ САД

Телефон: 21-32.

ПРЕУЗИМАЊЕ

БЕРБЕРСКЕ РАДЊЕ

Извештавам моје п. пријатеље,
познанике као и остало ц. гра-
ђанство да са 1. јануаром 1928.
преузимам берберску радњу, од
г. Фрање Шпета у Н. САДУ,
Војводе Бојовића улица бр. 11.
Молим да ме се као почетника
потпомогне и остајем

с поштовањем

МИЛАН А. ЕРДЕЉАН.

Ђока Т. Грујић, Нови Сад

Пашићева улица 8.

Помодна, галантеријска и крат-
ке робе трговина. Препоручује
своју робу уз снижене цене.

„Слога“

Радионица бонбона

Ристе Драганића,

Нови Сад — Алмашка улица 5.
Производи све врсте бонбона.
ЦЕНЕ БЕЗ КОНКУРЕНЦИЈЕ

Позор!

Позор!

Приспео је најразноврснији избор свиле
у најмодернијим бојама као креп де
шин, жоржет, ламе и т. д.

уз најумереније цене

НА ОТПЛАТУ дебива се код

фабричког стоваришта „ЕЛИТА“

НОВИ САД, Милетићева ул. бр. 19.

ОДЕОН

7. и 8. јануара 1928.

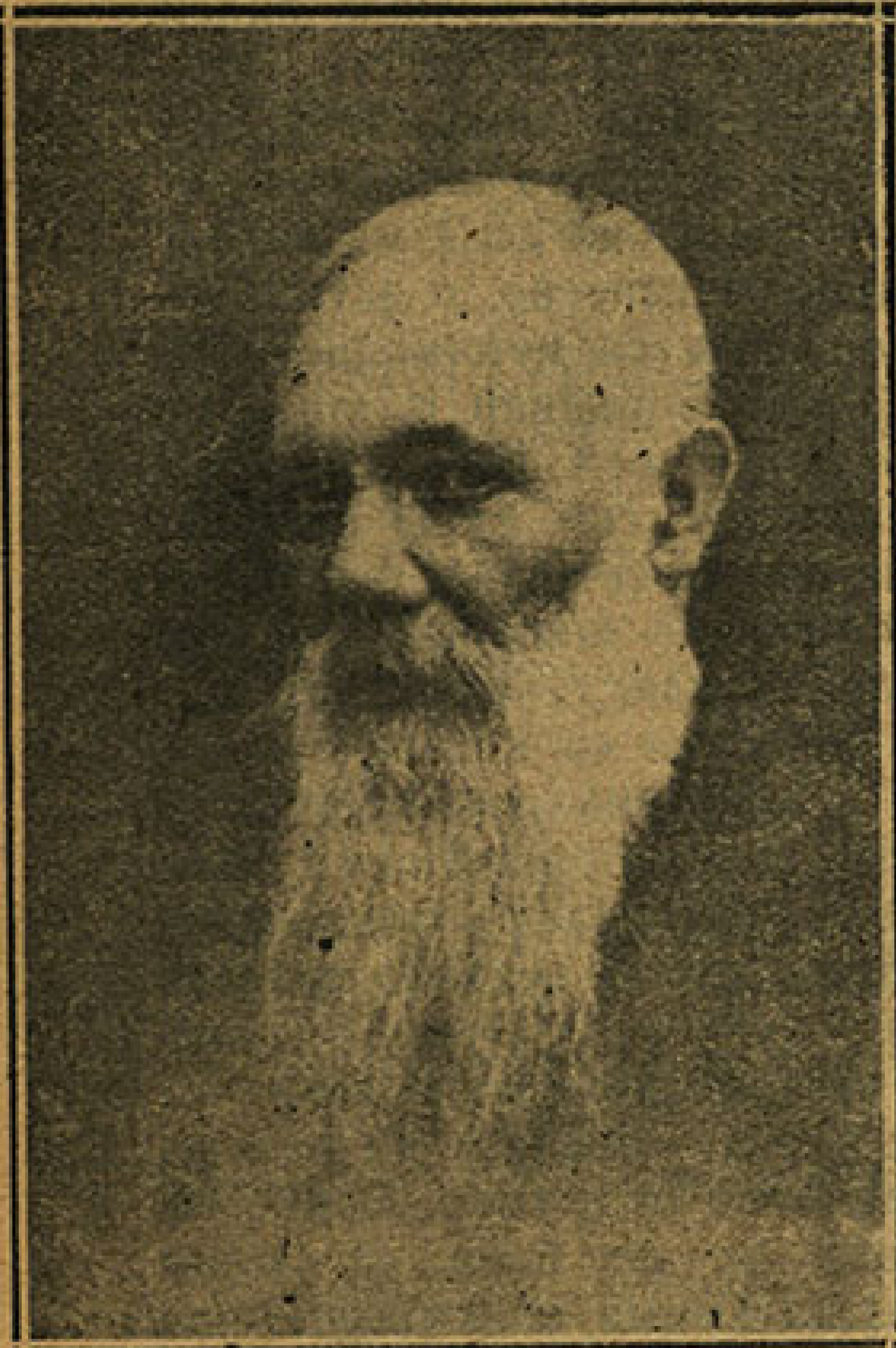
CARMEN

по истоименој опери у 12 чинова.

У главној улози: RAQUEL MELLER.

Л. Тривунов Бранковић

УСПОМЕНЕ

ВЈЕРУЈУ...

Мајка Божја снежна — Марија Шне — то је хаџиште које лежи у Срему, међу Петроварадином и Срем Карловцима.

У Новом Саду, у очи дана за хаџилук, закрчена је била велика порта католичке цркве, где се слегло преко хиљаду оних, који су ишли у хаџилук. Ту су копаковали.

Кад сам после вечере пошао у каваку да „гибицујем“ двојици мојих знанаца, како шахирају, срео сам на улици оног једног од тих знанаца, Јеврејина, где иде кући својој и каже ми:

— Е, господине, за данас ћете морати да тражите други сто где шахирају, јер ја идем већ сад кући, да раније легнем, јер у зору идем са женом и децом Мајци Божјој снежној у хаџилук.

— Па, како то, рекох — ви сте Јевреј.

— Не мења ствар, одврати мој знанац. Знате, пре четир године била су ми деца болесна. Жена оде Мајци Божјој снежној и деца ми се опоравила, посве оздравила, а ми смо се, ја и жена, заветовали,

да ћемо сваке године одређеног дана у хаџилук. Та, господине, настави мој знанац: Бог је један за вас Хришћане као и за нас Јевреје, исти је! Ја сам се родио у чисто српском селу С*! У српску сам школу ишао, сваке сам суботе и у очи празника ишао на вечерње, јутрење и литургију; и данас још знам бар пет апостола на памет; знам у целости да отпојим: Хвалите имја Господње; облачио сам се у стихар, носио рипиду...

Мени су, господине, верујте ми, све ваше црквене песме и данас исто тако миле као она наша јеврејска „Колнидре“. — Немојте се срдити, господине, али журим се кући, моји ме чекају са вечером.

При расстанку ми је још рекао: Мајка Божја нам је помогла, ја Вјерују!

Опклада

Седио сам у кавани, сркао каву и слушао музику како свира. Код мога стола седели су моја два познаника, обоје млади инжењери, Владимир, — још са свеучилишта у Прагу најбољи друг мога покојног сина Добривоја, и његов колега Словенац, Павле. Пред њима лежала је једна француска књига из које су контролисала обављен превод на српски. Из њихова говора разабрао сам само толико, да се радило о преводу једне стручне књижице, у којој је било одштампано какве су конструкције неки машински стројеви и употребе тих стројева за Авиатику. Разабрао сам даље, да су се били разишли у мишењу гледе тачног превода те књижице.

— Знаш шта, рекао је Павле своме колеги: Нудим ти, да се опкладимо, да ја имам право.

— Примам, вели Владимир, како гласи опклада?

— Онај, ко губи, вели Павле, платиће сутра после подне једну фино ужину, бутелу финог вина и извадити карту за једну позоришну ложу.

Опклада је била закључена. Као састанак било је заказано место у кавани, за сутра дан по подне у 5 сати. Разишли смо се. Сутра дан по подне ево ти мојих знанаца.

— Но, господо, рекох, ко је у праву?

— Обоје, вели Владимир.

— Не, одврати Павле, Владимир је у праву.

— Није тачно, каже Владимир: Павле је само у толико у заблуди, што као Словенац, још не влада тако добро Српским језиком као ја Србин. У осталом, ево, Павле ми је предао са своје стране 100 дин. а ја сам додао других 100 дин, сада ћемо сви троје — њих двоје и ја, као сведок те опкладе — до једне деликатесне радње, тамо ћемо купити прашке шунке и иног јестива, па отићемо до једне ресторације на бутелу фина вина а затим до позоришне касе за једну ложу.

Изашли смо из каване и пошли према једној деликатесној радњи. Пред нама корачао је човек, сенка од човека; жив костур. Пет-шест корака, па стане и хваћа ваздуха. Нас смо троје полако ходали за њим и посматрали како се бедан човек пати са дерним животом својим. Ја сам га извиђења познавао, био је некад чиновник у једној банци, био је пао у кревет и изгубио место. Сад се некако, али како, предигао. Ожењен је, има и дечицу. Знаш и то да бедно живе.

Стигли смо до деликатесне радње. Овај бедник стао пред излог и гледа у изложена јела... Незнам, да ли је зато стао што је хтео да се одмори или што се жељно загледао у она јела те помислио: „да је то сад мој деци!..“

— Пардон, рекао је Владимир, одмах ћу се вратити и уће у ту радњу. За трен ока изађе шегрт из те радње са једним завежљајем и једном ковертом, приђе оном беднику, те му пружи то и каже: „Изволите, господине, ово је за вас“. Овај бедник нашао се у небраном грожђу...

— Владимир је изашао, достигао нас и вели: „Господо, ја држим да се слажете самим што сам за 50 динара купио јела, а осталих 150 динара сместио у коверту те послао оном јаднику, те ће нам сво боље пријати од ужине, бутеле вина и позоришне ложе“.

Сирочад

Недеља. У позоришту две представе: „Две сиротице“, вечерња: оперета. Отишао сам на дневну представу. Кад сам ступио у позориште, било је дупком пуно. Сва места распродана. Гледам десно-лево, нема нигде места, једино у оној левој, за књижевнике ложа, што је уз балкон, седи један дечко од својих десетак година. Уђем у ту ложу. Први чин већ отпочео, дечко тако задубљен у мислима, да ме ни опазио није кад сам ушао... У оној сцени када „Ханријету“ отму, њоме одбегну, те слепа „Лујза“ остане сама, напуштен, мој дечко у ложи плаче, и не гледа више на позорницу већ се наслонио на ограду од ложе те све јеца и грца од плача. Свршио се први чин. Ословио сам дечка и запитао:

— Јели, мали, волеш да идеш у позориште?

— Водем, здраво водем, али...

— Но? Шта...?

— Не водем овако кад морам да плачем, већ водем кад има за смејање, кад игра чика Динич, Васић, Лазаревић и други...

— Које комаде волеш да гледаш?

— Водем да гледам: „Председниковица“, „Јесењи Маневар“, „Моја беба“, „Холандска женица“, „Лесковчани у Паризу“, „Дротар“ и „Грофица Марица“...

— Колико ти је година?

— Десет.

— Идеш у школу?

— Идем.

— У који разред?

— У четврти разред основне школе.

— Па долазиш ли често у позориште?

— Само недељом после подне — иначе не могу...

— Зашто не можеш?

— Па не могу зато, јер ја свако вече свирам...

— Свираш? Шта свираш?

— Цимбал, ја сам, знате, циганин...

— Па свако вече свираш?

— Свако вече...

— До колико сати?

— Кад како... до два, три сата, пред зору...

— Па кад идеш у школу?

— У осам сати, а после подне од два до четир сата.

— Реци ти мени, мали, кад ти спаваш?

— Кад из ресторације кући дођем, тада легнем да спавам и спавам до седам сати. Моја ме мати онда пробуди, ја се умијем, доручкујем и идем у школу.

— Па онда?

— После подне, кад изађем из школе, око четир сата, тада легнем и спавам до седам сати.

— А кад учиш?

— У школи...

— А код куће?

— Ретко...

— Је ли, кад си ноћу у ресторану, те свираш, пијеш ли вина?

— Само једну, највише 2 чашице.

— А пушиш ли?

— Не...

— Зар ти не шкоди, не смета онај дим што је у ресторану?

— Не...

Завеса се дигла, представа настављена, дечко гледа слике другог чина, а ја у мислима видео посве трећу слику: ...Циганска банда ствара „Beethoven“-ов марш, јер сарањују једног младог дечка од 17 година који је умро услед туберкулозе, а после погребацигани настављају у ресторану музиком да веселе госте; које послужује и један „piccolo“...

Кроз новосадске радње

Стојан Ђорђевић.

Услед непознавања прилика у предратној Србији, а нарочито у Македонији, ми смо имали хрђаво мишљење о народу који тамо живи. Сматрали смо их за ратничка племена са ниском културом и људима без духа и акције,

Међутим, то наше мишљење било је погрешно. Међу нама скоро једну деценију живи неколико људи из тих крајева. Дошавши овде са минималним капиталом и живећи у средини која је [куд и камо културнија од оне у којој су они одрасли, они су својим примером показали, да смо криво обавештени и да доле на југу наше државе

живи један део нашег народа, који је радин и подузетан.

Међу тим „Македонцима“, како их ми обично зовемо, налази се и г. Стојан Ђорђевић, овдашњи пекар и врло виђен грађанин.

Године 1921. дошао је у Нови Сад и почео пекарски занат. Радећи из дана у дан неуморно и савесно, а затим задовољан и са минималном зарадом г. Ђорђевић је ишао из успеха у успех. Његова радња стицала је све више и више реномеа, те се данас, након толико година напорног али успешног рада, г. Ђорђевић може поносити са истом.

Г. Ђорђевић увиђајући потребу за проширењем своје радње није жалио материјалних жртава, те је недавно сазидео нову кућу у Темеринској улици број 41. Као што сваки човек у раду наилази на потешкоће, тако је и г. Ђорђевић морао да се бори са својим непријатељима, који нису могли да гледају, како он напредује као виђен, поштен, ваљан и као црв вредан човек. Та људска пакост и казала је своје одвратно лице, када је господин Ђорђевић био готов са својом радњом. Зидови су осванули премазани масним бојама. Па поред свега тога он је устрајао у свом раду, који одише радношћу и поштењем.

Његова проширена радња је снабдевена са најмодернијим справама, како би публика и у томе погледу била задовољна.

Радња израђује све врсте пецива. Хлеб из ове радње је првокласан и укусан.

Препоручујући грађанству да из ове радње купује пециво, ми г. Ђорђевићу желимо много среће и успеха у његовом будућем раду, који ће бити од користи и њему и околини у којој се налази.

Власник, издавач и одговорни уредник Душан Чампрат, Нови Сад. Краља Александра ул. 7.

Андрија Малчић, Нови Сад. Трг Ослобођења 4. — После сезоне јефтине цене. — Посуђује црна одела за забаве, као и путничке бунде на зајам. — Две радње и један стан за издавање.

Својим цењеним пријатељима, муштеријама и гостима сретне божићне празнике желе:

Дрогерија ХИГИЕА
Коста Живојновић, Нови Сад.

БОРЂЕ МИЛОВАНОВИЋ
ћурчија.
Нови Сад, Пашићева улица 25

СТЕВАН СТЕФАНОВИЋ
ресторатер жељезничке станице

ВАСА ПОПОВИЦКИ
фризер и бербер Нови Сад.
Дунавска улица.

СТАВРА НОВАКОВИЋ
пекар
Нови Сад, Дунавска улица.

Ресторација и пивница
„СКОПЉЕ“.
Нови Сад — Дунавска улица.

СТОЈАН ЂОРЂЕВИЋ
пекар.
Нови Сад, Темеринска улица.

БРАЋА НОВАКОВИЋ
трговина одела
Нови Сад, Пашићева улица.

Књижара и папирница
БРАЋА МИШИЋ
Нови Сад, Краља Петра ул. 14.

Гранд Хотел
„СЛОБОДА“ Д. Д.
Хотел „КРАЉИЦА МАРИЈА“.

КАТИЦА УДОВА БАБИН
трафиканткиња
Нови Сад, Краља Александра 7.

Ресторација Винклерове пиваре
ЂУРА ТОРЕР.

Ресторација и пивница
„КРАЉИЦЕ МАРИЈЕ“ Нови Сад
Драгутин Штолц.

МОЦКО и ДРУГ
Нови Сад, Јеврејска улица 13.

„АПОЛО“ БИОСКОП Д. Д.

КЊИЖАРА „СЛАВИЈА“
Владимир Лежмирац, Нови Сад

„ПРОГРЕС“
биро за превођење, преписивање
и умножавање Нови Сад.

НОВОСАДСКА ШТЕДИОНИЦА
К. З. Нови Сад.

СТЕВАН БАХИНГЕР
књижара, трговина папира и
писаћег прибора Нови Сад,
Његошева улица број 14

ХОТЕЛ „СЛАВНИЋ“
Нови Сад, Јована Суботића ул.

Творница бонбона
„ПЛЕВНА“.

ДАНИЛО БУРГХАРД МЛАД.
трговина кратке, галантеријске
помедне робе код Златне звезде.
Нови Сад.

ЛЕРИНЦ ШПИЛЕР
деликатеса
Нови Сад, Трг Ослобођења 9.

„ПОУЗДАН“
трговачки и информативни биро

Посластичарница
ДОРНШТЕТЕР

ЈОСИП ПИСКЕР и ДРУГ
Нови Сад

НЕТЕЛ и ФАРКАШ
Нови Сад — Краља Петра 27.

ИВАН РОГУЉА
Трифковићев трг број 2

РУДОЛФ МИЛЕР
стоварнице одела Нови Сад.
Краља Петра 16.

СЛАВКО НАЦКОВИЋ
пекар Нови Сад, Дунавска ул. 7.

БРАЋА МАРКОВИЋ
Нови Сад, Пирошка улица.

САВА НИШЕВИЋ
Нови Сад.
Краља Петра 10.

ЛАЈОШ ЛУСТИГ
мењачница
Нови Сад, Краља Александра 13.

ЛЕТИЋ и МИШИЋ
мануфактурна трговина
Нови Сад, Краља Александра 4.

ЛУКА Л. МАЛЕТИЋ
помодна трговина код „Роде“.
Нови Сад, Краља Петра улица.

АНДРИЈА МАЛЧИЋ
енглески помодни кројач Н. Сад.

ФИЛИП КОН и ДРУГ
Нови Сад.

БИФЕ код „БУЗДЕ“
Нови Сад, Његошева улица.

„АЛБА“
творница огледала и глачање
стакла
Нови Сад, Жељезничка ул. 53.

ЈАКОВЉЕВИЋ и КЕСЛЕР
помодна мануфактурна радња
Нови Сад, Краља Александра 10.

ЈАНКО ЗУПАНЦ
трговина мешовите робе
Нови Сад, Темеринска улица 59.

Фотографски уметнички завод
НИКОЛА КРУШЕДОЛАЦ
председник фотографског удружења
за Војводину
Нови Сад — Матица Српска.
Атеље за увељичавање модерно-
портретне, техничке, индустријске,
пољопривредне артистичке
пределне, разгледне и друге
фотографије.

ФРИДРИХ ДИТРИХ
Нови Сад, Краља Петра ул. 30.

МИХАЈЛО МАРОШ
гостионичар
Нови Сад, Футошки пут бр. 71.

Ја Ана Чилаг

добила сам 180 цм.

дугу дивну Лорелај

косу употребом помаде коју
сам сама пронашла а која
јер једино пизнато средство
против опадања косе, за
развитак густе косе и за
јачање косе.

Депо хигије КОСТЕ ЖИВОЗНОВИЋА,
Нови Сад, зграда Матице Српске.

Честитам свима пријатељима
и гостима наступајуће Божићне
празнике као и Нову Годину.
Уједно извештавам цењ. госте,
да преко празника концертира
чувена Руска капела „ЕХО“ са
омиљеном певачицом Наташом
Вишњиковом. За посету моли:

Михајло Васиљев,
угоститељ ресторације „МОСКВА“.

Свима својим муштеријама
жели сретне Божићне празнике,
те уједно препоручује веома
укусне и испод конкуренције
разне торте, колаче за чај, чо-
коладу и све остале десерте
Посластичарница „CITY“.

Честитам свима својим муш-
теријама и пријатељима сретне
наступајуће Божићне празнике,
као и Нову Годину 1928.

Винко Фађони
Стовариште шећера и друге коло-
нијалне робе, фабрика чоколаде и
бонбона Нови Сад, Темеринска 14.

НОВОСАДСКА ШТЕДИОНИЦА К. З.

Јеврејска ул. 14.

НОВИ САД.

Јеврејска ул. 14.

Пружа сваком могућност, да лако и неосетно штеди, а за случај потребе брзу помоћ нађе.
Улози на штедњу укамањују се са 8—12 процената сигурност најпотпунија.
Ломбардно (заложно) одељење, даје зајмове на робу и предмете сваке врсте, који нису
КВАРЕЊУ ИЗВРГНУТИ.

ДУНЂЕРСКОВО СТОВАРИШТЕ ПИВА И ФАБРИКА ЛЕДА

(ИЗА ПОЗОРИШТА)

НОВИ САД.

(ИЗА ПОЗОРИШТА)

на стоваришту: специјална жута и црна пива, као и такозвано

Телефон 20-96.

„Ала Пилзнер“ пиво.

Телефон 20-96.

ТРГОВИНА ХАРТИЈА И ПИСАЋЕГ ПРИБОРА НА ВЕЛИКО И МАЛО

НОВИ САД

Н. Пашића 11.

ЗИМА И ДРУГ

НОВИ САД

Н. Пашића 11.

Препоручује своје богато стовариште уз најповољније цене, брзе и тачне послуге.
Стално велико стовариште свих канцеларијских писаћих прибора као: оловака, пера,
мастило, гуме за брисање, упијаће хартије, концепт-канцеларијске и министарске хар-
тије, коверата, креп и свиласте хартије, сав прибор за писаће машине и т. д. и т. д.

Штампарија Душан Чампраг и Друг, Нови Сад, Краља Петра улица број 3. натраг у дворишту.